

İnönü Muharebelerinin İç Kamuoyuna Yansımaları *

Reflections of the Battles of İnönü on Internal Public Opinion

İbrahim TAVUKÇU**

Öz

I. İnönü Muharebesi, TBMM Hükümeti'nin içerdeki siyasi ve askeri muhaliflere karşı ölüm kalım savaşı verdiği kritik bir evrede başlamış; Çerkez Ethem'in isyanı ile Yunan taarruzu beraber gelişmiştir. Bu muharebede Düzenli Ordu birliklerinin ortaya koymuş oldukları inatçı mücadele neticesinde Yunan Ordusu geri çekilmek zorunda kalmış, bu moral ve motivasyon ile Ankara'nın başını ağrıtan Çerkez Ethem isyanı bastırılmış, BMM Hükümeti iktidarını kuvvetlendirmiş, istikbalini ise güvence altına almıştır. I. İnönü Muharebesi'nde umduğu neticeyi alamayan Yunanlar, bu defa 23 Mart 1921'de Londra Konferansı'nda kabul ettiremedikleri Sevr Antlaşması'nı silah zoru ile Türklere kabul ettirmek amacıyla ikinci defa büyük bir taarruza kalkışmış, ancak II. İnönü Muharebesi de Türk Ordusu'nun üstünlüğü ile sonuçlanmıştır. Bu muharebelerde elde edilen başarılar, iç kamuoyunda büyük yankılar uyandırmıştır. Bu çalışmada, İnönü Muharebeleri'nin iç kamuoyunda yaratmış olduğu etki ve yansımaları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Batı Cephesi, Düzenli Ordu, İç Kamuoyu, İnönü Muharebeleri, Milli Mücadele.

Abstract

The First Battle of İnönü started at a critical phase in which the Turkish Grand National Assembly (TBMM) was fighting a war of life and death against internal political and military opponents. The rebellion of Circassian Ethem and the Greek offensive developed together. In this battle, as a result of the stubborn struggle put forward by the regular army units, the Greek Army had to withdraw, the Circassian Ethem rebellion, which ached Ankara's head with this morale and motivation, was suppressed, the TBMM government strengthened its power and secured its future. The Greeks, who could not get the result they hoped for in the First Battle of İnönü, attempted a major attack for the second time in order to impose the Treaty of Sevres, which they could not have accepted at the London Conference on March 23, 1921, by force of arms, but II. The Battle of İnönü also resulted in the superiority of the Turkish Army. The successes achieved in these battles had great repercussions in the internal public opinion. In this study, the impact and repercussions of the İnönü battles in the internal public opinion were discussed.

Key Words: Western Front, Regular Army, Internal Public, İnönü Battles, National Struggle.

Giriş

Osmanlı Devleti kendisi için felaketle sonuçlanacak olan I. Dünya Savaşı'na Rusya, İngiltere ve Fransa'nın başını çektiği İtilaf blokuna karşı Almanya, Avusturya-Macaristan ve Bulgaristan'dan oluşan İttifak blokunun yanında girmiş, savaş

Makale Geliş Tarihi: 03.04.2021. Makale Kabul Tarihi: 19.11.2021.

* Bu makale, Prof. Dr. Temuçin Faik Ertan danışmanlığında İbrahim Tavukçu tarafından hazırlanan, "Milli Mücadele'de İnönü Muharebeleri" başlıklı (Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2019) yayımlanmamış Doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr. Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, E-mail: ibrahimtavukcu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1791-121X.

Görüş

Akademik
Bakış

107

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

boyunca bazı cephelerde başarı elde etmiş olmasına rağmen diğer cephelerdeki ağır mağlubiyetler ve müttefiklerinin yenilmesi üzerine I.Dünya Savaşı'ndan mağlup ayrılmıştır. Osmanlı Hükümeti, mağlubiyetin kesinleşmesi üzerine eski bir İngiliz savaş tutsağı olan General Charles Thownshend aracılığı ile ateşkesin sağlanması için İngiliz Hükümeti'ne başvurmuş¹ ve neticede Osmanlı Devleti'nin ateşkes isteği kabul edilerek 30 Ekim 1918'de İtilaf Devletleri'ni temsilen İngiltere ile Osmanlı Devleti arasında Mondros Mütarekesi imzalanmıştır.²

Mondros Mütarekesi'nin yürürlüğe girmesinin ardından mütareke hükümlerine dayandırılarak gerçekleştirilen işgaller dönemi başlamıştır. 1918 yılı Kasım ayının başında İngilizlerin Musul'u işgali ile başlayan bu süreç kısa sürede geniş bir alana yayılmış, 1919 yılı Mayıs ayının ortalarına kadar, İngiliz, Fransız, İtalyan ve Yunan birlikleri Anadolu'nun birçok yerini işgal etmiştir.³

15 Mayıs 1919'da İzmir'in Yunanlar tarafından işgali ile birlikte işgaller sürecinde yeni bir aşamaya geçilmiş, Batı Anadolu'nun içlerine doğru işgal sahasının genişletilmeye başlanması üzerine bu bölgede bir direniş hareketi doğmuştur. İlk aşamada Bandırma, Balıkesir ve Aydın'da kendiliğinden bir mukavemet hareketi belirmiş⁴ ve Kuva-yı Milliye birlikleri teşekkül etmeye başlamış; halk silaha sarılarak kendi topraklarını kendi imkânları ile savunmaya başlamıştır.

İzmir'in işgali ile doğan ve kısa sürede Batı Anadolu'da Yunan işgaline karşı önemli bir savunma gücü haline gelen Kuva-yı Milliye birlikleri, 1920 yılının sonlarına kadar çok önemli vazifeler ifa etmiş, BMM Hükümeti'nin henüz düzenli bir ordusunun olmadığı evrede hem düşmana karşı hem de iç isyanların bastırılması süreçlerinde etkin görev almışlardır. Ancak BMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa bu birliklerle Yunanlara karşı kesin bir zafer kazanılamayacağına inandığından düzenli bir ordunun kurulması ve bu birliklerinde Düzenli Orduya katılmasının sağlanması için gerekli adımları atmıştır. Bu kapsamda ilk olarak Batı Anadolu'da bütün harekâtı idare etmek üzere Garp Cephesi Umum Kumandanlığı ihdas edilmiş ve Ali Fuat Paşa Garp Cephesi Umum Kumandanlığı'na tayin edilmiştir.⁵ 20. Kolordu, 12. Kolordu ve İzmir Kuzey Cephesi ile bazı birlikler Batı Cephesi Komutanlığı'na bağlanmıştır.⁶

Düzenli Orduya geçiş süreci ve çalışmaları devam ederken Kuva-yı Milliye birlikleri de varlığını sürdürmüştür. Ancak 1920 yılının sonlarına doğru Çerkez

- 1 David Fromkin, *Barışa Son Veren Barış*, (Yay. haz. Şemsi Yeğin), Epsilon Yayınları, İstanbul, 2006, s. 310-312.
- 2 Ali Fuat Türkgeldi, *Mondros ve Mudanya Mütarekeleri'nin Tarihi*, Güney Matbaacılık ve Gazetecilik Yayınları, Ankara, 1948, s. 62-73.
- 3 *Türk İstiklal Harbi I Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı*, T.C. Genelkurmay Başkanlığı, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1999, s. 71-253.
- 4 Rahmi Apak, *İstiklal Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu ?*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1990, s. 48.
- 5 Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA) Fon Kodu: 30.18.1 Kutu No:1 Gömlek No: 3 Sıra No: 19; Ali Fuat Cebesoy, *Bilinmeyen Hatıralar, Kuva-yı Milliye'nin İç Yüzü* (Yay. haz. Osman Selim Kocahanoğlu), Temel Yayınları, İstanbul, 2011, s. 386.
- 6 BCA, 30.18.1/1.3.19.

Gazi

Ethem'in BMM'nin bilgisi dışında, başına buyruk olarak gerçekleştirdiği⁷ Gediz Taarruzu'nun dalgalı, disiplinsiz, emir ve komutasız bazı hareketlerden dolayı başarısızlıkla sonuçlanması⁸ ve bu taarruz sırasında Çerkez Ethem kuvvetlerinin takındıkları tutum Kuva-yı Milliye birliklerinin akıbetini tartışmaya açmış ve Düzenli Orduya geçişin gerekliliği konusunda bardağı taşıran son damla olmuştur.⁹ Mustafa Kemal Paşa, Gediz Taarruzu'nun maddi ve manevi can sıkıcı sonuçlarından sonra Ali Fuat Paşa'yı Moskova'ya elçi olarak atamıştır.¹⁰ Ardından Batı Cephesi ikiye bölünmüş;¹¹ İsmet Bey, Genelkurmay Başkanlığı vazifesi üstünde kalmak şartıyla 9 Kasım 1920'de Batı Cephesi Komutanlığı'na¹², Refet Bey ise Dâhiliye Vekili sıfatı üstünde kalmak üzere ikiye bölünen Batı Cephesi'nin güney kısmına atanmıştır.¹³

Ali Fuat Paşa'nın Batı Cephesi Komutanlığı'ndan alınması, cephenin ikiye bölünmesi ve cephe komutanlıklarına yapılan atamalar ile Kuva-yı Milliye birliklerinin Düzenli Orduya dahil edilme çabası, gücü itibariyle en önemli Kuva-yı Milliye şefi olan Çerkez Ethem tarafından hoş karşılanmamış, bu tutum Çerkez Ethem'in kesin bir dille Kuva-yı Seyyare'nin Düzenli Orduya katılmayacağını kardeşî Tevfik Bey vasıtasıyla Batı Cephesi Komutanlığı'na bildirmesine ve 1920 yılı Kasım ayının sonlarına doğru cephe komutanlığı ile münasebetini kesmesine neden olmuştur.¹⁴

Uzun süren diyaloglara ve çözüm arayışlarına¹⁵, Mustafa Kemal Paşa'nın "itidal" ve "sükûnet" tavsiyelerine¹⁶ rağmen, Çerkez Ethem Düzenli Orduya katılmaya razı olmamış ve isyan etmiştir. Bunun üzerine BMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa, 29 Aralık 1920 itibariyle Batı Cephesi Komutanlığı'na Ethem'e karşı askeri harekâta başlanması emrini vermiştir.¹⁷ I. İnönü Muharebesi'nin hemen öncesinde patlak veren isyan, Düzenli Orduyu uzun süre uğraştırmıştır. İsyanı bastırmakla görevli Düzenli Ordu birlikleri ile Çerkez Ethem kuvvetleri arasında şiddetli çarpışmalar yaşanmıştır.¹⁸ İsmet ve Refet Beyler, Kütahya'da Çerkez Ethem isyanı ile meşgul oldukları sırada Yunan Ordusu 6 Ocak 1921'de Bursa ve Uşak istikametinden genel taarruza başlamış, BMM Hükümeti'nin henüz ikmalini tamamlayamamış genç ordusu iki ateş arasında kalmıştır. Düzenli Ordu birlikleri bir yandan Çerkez Ethem ile mücadele etmek zorunda kalırken diğer yandan Yunan taarruzuna karşı koymaya çalışmış, I. İnönü Muharebesi'ni bu şartlar altında kabul etmek zorunda kalmıştır.

7 Kemal Atatürk, *Nutuk*, C. 2, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1969, s. 495-496.

8 Atatürk, *a.g.e.*, s. 497.

9 İzzettin Çalışlar, *Gün Gün Saat Saat İstiklal Harbi'nde Batı Cephesi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2009, s. 56-65.

10 Cebesoy, *a.g.e.*, s. 445.

11 BCA, 30.18.01.01/1.18.13-1.

12 BCA, 30.18.01.01/1.18.13-2.

13 BCA, 30.18.01.01/1.18.13.

14 Atatürk, *a.g.e.*, s. 515-516.

15 *Türkiye Büyük Millet Meclisi Gizli Celse Zabıtları* (TBMM GZ), Devre I, C. I, s. 282-284.

16 Ergun Hiçyılmaz, *Gizli Belgelerle Çerkez Ethem*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1993, s. 24.

17 Atatürk, *a.g.e.*, s. 543.

18 *T.C. Genelkurmay Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Arşivi (ATASE)*, İstiklal Harbi Kataloğu (İSH K.) Kutu No (K):569 Gömlek No (G):49 Belge No(B):I.

Gazi

Akademik
Bakış

109

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

BMM Hükümeti'nin Genç Ordusu'nun Rüştünü İlk İspatı: I. İnönü Muharebesi

Yunan Ordusu'nun 1921 yılı başlarında Anadolu'da I. İnönü Muharebesi ile neticelenecek olan "mevsimsiz" bir harekâta kalkışmasının siyasi, askeri ve ekonomik açıdan birçok sebebi vardır. Bu harekâtın en önemli siyasi sebebi ve hedefi Yunan Meclisi'nin 3 Ocak 1921 tarihinde yayımladığı ve Yunan Kralı Konstantin'in yaptığı konuşmada açıkça ifade ettiği üzere "Sevr Antlaşması'nı kabul etmeyen Kemâliilere bu anlaşmayı silah zoru ile kabul ettirme gayesidir".¹⁹ Ayrıca yeni Kral Konstantin'in İtilaf Devletleri'nin güvenini kazanmak istemesi²⁰ ve Yunanistan'a siyasi olarak desteklerini sürdürmelerini sağlamak gayesi²¹, Kralın İngiltere'nin tutumundan dolayı Venizelos siyasetine devam etmekten başka bir çaresi olmadığını görmesi,²² ülkedeki muhalefetin Venizelist diplomasinin Anadolu'daki meyvelerinin toplanmadan terk edilmesini şiddetle istismar edeceğinden korkması²³ ve 5-18 Ocak 1921'de Paris'te İtilaf Devletleri temsilcileri arasında toplanacak olan konferansı etkileme çabası²⁴ gibi sebepler Yunanistan açısından Ocak harekâtının diğer siyasi sebepleri olmuştur.

Çerkez Ethem isyanının Yunan Ordusu lehine avantajlı bir durum meydana getirmiş olması,²⁵ Türk Ordusu'nun Düzenli Orduya geçtikten sonra kısa sürede aldığı mesafe ve Yunan istihbarat raporlarında yer alan "Türklerin karşı bir taarruza geçebileceğine" dönük kaygılar²⁶ ise Ocak taarruzunun Yunanistan açısından askeri sebeplerini oluşturmuştur. Yunanların, Türklerin Düzenli Ordusundaki gelişmeleri sekteye uğratma ve taarruz hazırlığını şimdiden bozmaları gerekmiştir. Bu durumun Türklerin ulaştırma merkezi ve lojistik tesislerinin bulunduğu, stratejik bir öneme sahip Eskişehir üzerine yapılacak bir taarruzla mümkün olabileceği düşünülmüştür. Bu nedenle bir an önce askeri harekâta başlanması ve güçlenmekte olan Türk Ordusu'na önemli darbe vurulması için Ocak taarruzunun yapılması kaçınılmaz olmuştur.²⁷

I. İnönü Muharebesi'nin Yunanistan açısından bir de ekonomik sebepleri vardır. Kasım seçimlerinde Kralcılar, Venizelos'u devirmiş ve öteden beri İtilaf Devletleri'ne karşı bir tutum sergileyen Konstantin'i tahta çıkarmıştır. Bu gelişme Yunanistan'ı Fransa ve İngiltere'den uzaklaştırmış, bu ülkelerin kredileriyle ayakta duran Yunan ekonomisindeki çıkmazı büsbütün derinleştirmiştir.²⁸ Bu gelişme sonrasında Müttetiklerin verdikleri kredileri bloke etmeleri, Anadolu'daki savaşın

19 *Alemdar*, 6 Ocak 1921.

20 *Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi, Birinci, İkinci İnönü, Aslıhanlar ve Dumlupınar Muharebeleri*, C. II, K. III, (TİH Batı Cephesi), T.C. Genelkurmay Başkanlığı, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1994, s. 148.

21 ATASE Arşivi, İSH K., K:690 G:100 B:100A.

22 Gotthard Jaeschke, *Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeleri* (Çev. Cemal Köprülü), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 91.

23 Alexander Anastasius Pallis, *Yunanlıların Anadolu Macerası (1915-1922)* (Çev. Orhan Azizoğlu), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997, s. 53.

24 *İkdam*, 15 Ocak 1921; Bilge Umar, *Yunanlıların ve Anadolu Rumlarının Anlatımı ile İzmir Savaşı*, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 2002, s. 70.

25 *TİH Batı Cephesi*, C. II, K. III, s. 149.

26 *Alemdar*, 21 Ocak 1921; *İkdam*, 19 Ocak 1921.

27 Mustafa Turan, *Siyasi ve Hukuki Açısından Milli Mücadele (30 Ekim 1918-24 Temmuz 1923)*, Berikan Yayınları, Ankara, 2011, s. 91.

28 Sabahattin Selek, *Anadolu İhtilali*, Burçak Yayınevi, İstanbul, 1968, s. 410.

büyük giderleri karşısında Yunanistan'ın ekonomik tükenmesini hızlandırmıştır.²⁹ Bu şartlarda Kral, İtilaf Devletleri'nin mali desteğini sürdürmeleri için bu devletlerin Anadolu'daki politikalarına uygun hareket etmek durumunda kalmıştır.

Yunan Ordusu, bütün bu nedenlerle Bursa ve Uşak bölgelerinden 6 Ocak 1921 saat 07.00 itibarıyla taarruza başlamıştır. Yunan 3. Kolordu birlikleri Bursa bölgesinde kuzeyden Albay Bukuvalo komutasında Yenişehir'den, güneyden ise Albay Karakulos emrindeki kuvvetlerle İnegöl'den harekete geçmiştir.³⁰ Yunanistan'a göre "sınırlı bir maksadı" ifade eden³¹ gerçekte ise Yunanistan'ın Anadolu'yu işgalini öngören,³² ilk hedefin stratejik bir önem taşıyan Eskişehir'in zaptı olduğu,³³ nihai hedefi ise Ankara'da yeni kurulan Büyük Millet Meclisi'ni ve hükümetini ortadan kaldırmak olan³⁴ bu taarruz başladığı sırada Batı Cephesi Komutanlığı asıl kuvvetleri olan 11. ve 61. Tümen ve 1. Süvari Fırkası ile Ethem'in isyanı ile meşgul bulunmaktaydı.

Yunan taarruzunun başlaması üzerine Türk Genelkurmay Başkanlığı, tehdit değerlendirmesi yaparak iki saldırı arasında kalmış olan Türk Ordusu'nun harekât planı hakkında değişikliğe gitmiştir.³⁵ Yeni plana göre Ethem harekâtı geçici olarak durdurulacak, 11. Tümen acele olarak İnönü mevzine taşınacak, artırılabilen diğer kuvvetler İnönü'ye yollanacak, İnönü mevzinde kesin savunma yapılacaktır. İnönü, birçok sebepten dolayı kesin savunma mevzi olarak seçilmiştir.³⁶ İsmet ve Refet Beyler, Efendiköprüsü'nde yaptıkları görüşme sonrası-

29 Michael Llewellyn Smith, *Anadolu Üzerindeki Göz* (Çev. Halim İnal), Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1978, s. 186-187.

30 *TİH Batı Cephesi*, C. II, K. III, s. 161.

31 Yunan resmi kaynaklarında, Ocak taarruzunun ana fikri "Bilecik, Karaköy, Bozüyük, Eskişehir kesimlerinde toplanmakta olan Türk kuvvetlerini dağıtmak, bu bölgede bulunan harp malzemesi yolları ve köprüleri tahrip ederek Yunan Ordusu'nun savaşıllığını kanıtlamak amacıyla güden mahdut hedefli bir taarruz" olarak tanımlanmıştır. *TİH Batı Cephesi*, C. II, K. III, s. 150-151.

32 *General Papulas'ın Hatıratı 6*, Yeni İstanbul Yayınları, İstanbul, 1969, s. 11-12.

33 Sadi Koçaş, "İnönü Meydan Muharebeleri", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı: 19, Temmuz 1951, C. 2, s. 845.

34 İ. Hakkı Tümerdem, *Türk İstiklal Harbi Yunan Cephesi*, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1939, s. 22.

35 Cevdet Kerim İncedayı, *İstiklal Harbi Batı Cephesi* (Haz. Muhammet Safi), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2007, s. 63.

36 Türk Genelkurmayı tarafından muharebeyi kabul yeri olarak İnönü mevzilerinin seçilmesi tesadüf değildir. İnönü mevzi Eskişehir-Ankara genel istikametinde Yunanların muhtemel bir taarruzuna karşı 5 Temmuz 1920'de 20. Kolordu Komutanlığı tarafından seçilmiştir. O tarihten beri geçen altı ay içinde eldeki imkânlar ölçüsünde grup grup berkitilmiş siperlerin çoğu boy çukurları haline getirilmiştir. Mevzin 15 km gerisinde Beşkardeşdağı-Zemzemiye-Oklubalı hattı ikinci bir savunma veya himaye mevzi olarak görülmüştür. İnönü mevzinin seçilmesinde Marmara Bölgesi'nden Anadolu'ya giden demir yolunun İnönü'den sonra Eskişehir'den geçmesi de önemli bir sebep olmuştur. İnönü savunma hattı Eskişehir'e 40 km uzaklıkta ve demiryolu alanın ortasından geçmekteydi. Türk Ordusu'nun geri çekilmek zorunda kalması durumunda ilk iş olarak tren hattı tahrip edilecek, Yunan kuvvetlerinin bu hattı kullanmalarına müsaade edilmeyecekti. Öte yandan İnönü'ye Ankara ile iletişimi sağlamak için telgraf hatları döşenmişti. Mustafa Kemal Paşa, savaşı İnönü'den cepheye kadar çekilen telgraf hatlarıyla yönlendirecekti. Bütün bu nitelikler Türk Genelkurmayı tarafından muharebeyi kabul yeri olarak İnönü mevzinin seçilmesini gerekli kılmış bu karar Batı Cephesi Komutanı Albay İsmet Bey tarafından da uygun bulunmuştur. ATASE Arşivi, İSH K., K:988 G:57 B:1; *İstiklal Harbi'mizde PTT*, PTT Genel Müdürlüğü, Ankara, 2009, s. 282-293; *TİH Batı Cephesi*, C. II, K. III, s. 152-154; Selahattin Selişik, *Türk İstiklal Savaşı'nda Birinci İnönü Muharebesi*, Genelkurmay Askeri Tarih Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006. s. 30-31.

Gazi

Akademik Bakış

111

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

da Genelkurmay Başkanlığı'nın vermiş olduğu emri tatbik etmek üzere harekete geçmiştir.³⁷

Batı Cephesi Komutanı İsmet Bey, bu emri aldığı 6 Ocak tarihinden itibaren elindeki bütün kuvvetleri İnönü'ye sevk etmeye başlamış, kendisi de 9/10 Ocak 1921 gecesini Kütahya'dan trenle İnönü'ye hareket etmiştir. 10 Ocak 1921 saat 08.00'de yanında karargâhı ve 174. Alay'ın I. Taburu bulunduğu halde İnönü istasyonuna gelmiştir.³⁸ İsmet Bey, 10 Ocak tarihinden itibaren bizzat muharebe merkezi olan İnönü'den muharebeyi sevk ve komuta etmiştir.³⁹

Yunan taarruzunun geliştiği 6-9 Ocak tarihlerinde Batı ve Güney Cephelelerinde asıl savunma hattı olan İnönü mevzinin ilerisinde muharebeler yapılmıştır. 6 Ocak'ta Bursa ve Uşak'tan harekete geçen Yunan kuvvetlerinin Uşak kolu, Afyon'a doğru bir günlük harekât yaptıktan sonra ilerlememiş, fakat Bursa kolu 4 gün içinde İnönü savunma hattına kadar bulunan örtme birliklerini geriye doğru atarak İnönü mevzilerine varmıştır. 9-10 Ocak tarihlerinde İnönü mevzilerinde Türk ve Yunan birlikleri arasında 36 saat süren bir çarpışma yaşanmıştır.⁴⁰ Bu çarpışmalarda Türk kuvvetleri yer yer taarruzu püskürtme noktasında başarı sağlamışlarsa da genel olarak taarruz Yunan kuvvetlerinin üstünlüğü ile gelişmiştir. Muharebenin genelinde Yunan kuvvetleri üstünlük sağlamış olmasına rağmen bu avantajını sürdürmemiş ve ani bir karar ile geri çekilmeye başlamıştır. Batı Cephesi Komutanı İsmet Bey, muharebenin sonucunu 11 Ocak 1921 saat 20.00'de "gayet ecele" ibareli bir rapor ile Genelkurmay Başkanlığı'na bildirmiştir: "9-10 Ocak 1921'de İnönü Meydan Muharebesi neticesinde düşman süratle ricat etmiştir. Ricat istikametlerinin takibine çalışılıyor."⁴¹ Bu rapor ile I. İnönü Muharebesi sonucunda Yunan Ordusu'nun "resmen" geri çekilmeye başladığı bildirilmiştir. Türk Ordusu, I. İnönü Muharebesi'nde ezici bir üstünlük sağlayamamış, askeri bir üstünlük kuramamış ise de vermiş olduğu "inatçı mücadele" ile⁴² Yunan Ordusu'nu hırpalamış, yıpratmış ve geri çekilmesini sağlamıştır. I. İnönü Muharebesi, milli duyguları coşturmuş, milletçe güvenin artmasında amil olmuştur.⁴³

Sevr Antlaşması'nı Ankara'ya Silah Zoru ile Kabul Ettirme Çabasında İkinci Girişim: II. İnönü Muharebesi

I. İnönü Muharebesi'nin Türk tarafının başarısı ile neticelenmesinin ardından İtilaf Devletleri silah zoru ile kabul ettiremedikleri Sevr Antlaşması'nı diplomasi yolu ile "yumuşatarak", "esneterek", ya da "tadil ederek" kabul ettirmek amacıyla Londra Konferansı'nı toplamıştır. Londra Konferansı'nda Sevr Antlaşması'nın

37 Miralay Mehmet Arif, *Anadolu İnkılabı*, Arba Yayınları, İstanbul, 1987, s. 62.

38 *İnönü Muharebeleri Harp Tarihi Broşürü*, Genelkurmay Askeri Tarih Stratejik Etüt Başkanlığı, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 2000, s. 22.

39 Hüsnü Özlü, "Harp Raporlarına Göre I. İnönü Muharebesi'nin Analizi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı: 82, Mart 2012, C. XXVIII, s. 36.

40 Orhan Duru, *Amerikan Gizli Belgeleri ile Türkiye'nin Kurtuluş Yılları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2001, s. 111.

41 ATASE Arşivi, İŞH K., K:593 G:116 B:1; ATASE Arşivi, İŞH K., K:692 G:145 B:145AA; Özlü, a.g.m., s. 38.

42 ATASE Arşivi, İŞH K., K:591 G:103 B:1; ATASE Arşivi, İŞH K., K:569 G:9 B:1.

43 Hamza Eroğlu, "İsmet İnönü ve I. ve II. İnönü Muharebelerinin İçerde ve Dışarda Etkileri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı: 4, Kasım 1985, C. II, s. 72.

hükümlerinin TBMM Hükümeti'ne nasıl kabul ettirileceği üzerinde durulmuş, bu durumun oluşması için imkânlar araştırılmıştır. Konferanstan İtilaf Devletleri ve Yunanistan'ın istediği bir sonuç çıkmayınca, kabul etmeseler bile⁴⁴ İngilizlerin desteği ile II. İnönü Muharebesi ile neticelenecek olan Mart taarruzu için Yunanistan'a yeşil ışık yakılmıştır.

II. İnönü Muharebesi'nin en önemli siyasi sebebi "Anadolu'yu her türlü esbab-ı müdafaadan tecrit ederek Sevr Antlaşması'nı ve belki de daha ağır bir antlaşmayı zorla Türklere kabul ettirmektir."⁴⁵ 27 Mart 1921'de bir Yunan yetkilisi İngiliz Daily Telegraph gazetesine vermiş olduğu demeçte bu hususu açıkça ifade etmiştir.⁴⁶ Gunaris ise 27 Mart'ta Atina'da bir gazetenin muhabirine vermiş olduğu beyanatta bu temel siyasi amacı kesin bir şekilde vurgulamıştır.⁴⁷ Yunan yetkililerinin yapmış olduğu bu açıklamalar, II. İnönü Muharebesi'nin temel siyasi nedeninin Ankara'yı ele geçirerek Sevr Antlaşması'nı zorla Türklere kabul ettirmek olduğunu kesin bir şekilde ortaya koymaktadır. Ayrıca I. İnönü Muharebesi'nden sonra madden ve manen kuvvetlenen Türk Ordusu'nu daha fazla güçlenmesine fırsat vermeden yok etme düşüncesi, Londra Konferansı sırasında TBMM Hükümeti ile Fransa'nın yakınlaşmasının Yunanistan açısından yaratmış olduğu kaygı ve "Küçük Asya Harekâtı'nın uzamasının Yunan ekonomisi için yarattığı ek yük nedeniyle harekâtın bir an önce sonlandırılmak istenmesi gibi sebepler Mart taarruzunun Yunanistan açısından diğer önemli sebepleri olmuştur.

Yunan Ordusu, bu nedenlerle 23 Mart 1921 sabahı saat 05.30'da Batı ve Güney cephelerinden aynı anda taarruza başlamıştır.⁴⁸ Bursa ve Uşak'tan taarruza başlayan Yunan kuvvetleri, 23-27 Mart tarihlerinde İnönü mevzi ilerisinde muharebeler vererek 5 gün içinde İnönü asıl mevzilerine kadar gelip çatmıştır. 28 Mart'tan itibaren muharebeler İnönü asıl mevzinde cereyan etmiştir. Bu gün İnönü mevzilerinin kilit noktası olan Kanlısırt ve Metristepe Yunan kuvvetleri tarafından işgal edilmiştir.⁴⁹ Bu mevzilerin Yunan kuvvetlerinin eline geçmesiyle birlikte hemen her yerde süngüye dayanan ve 22 defa tekrarlanan şiddetli karşı taarruzlarla Türk kuvvetleri bu tepeleri tekrar geri almaya çalışmıştır.⁵⁰ 28-31 Mart tarihlerinde İnönü mevzilerinde taraflar arasında çok şiddetli çarpışmalar yaşanmış, bu çarpışmalarda Türk Ordusu, savunma ve taarruz muharebelerini aynı anda vermiştir. Cephelerin birbirine çok yakın olması nedeniyle çarpışmalar bazen süngü ve dipçik muharebesi şeklinde yapılmıştır.⁵¹ Tük birlikleri mevzilerini adım adım müdafaa etmek suretiyle savunmuştur. Neticede 31 Mart'ı 1 Nisan bağlayan geceden itibaren Yunan kuvvetleri işgal ettikleri Metristepe'den çekilmeye başlamış, tepe bu gece Türk kuvvetleri tarafından ele geçirilmiştir. 1 Nisan

44 İngiliz Hükümeti, Yunan Ordusu'nun Anadolu'da yeniden taarruza geçmiş olmasında hiçbir teşvik ve desteklerinin olmadığını, bu savaşta "tarafsız" olduklarını ilan etmiştir: "İngiltere'nin Yunan Hükümeti'nin harekâta devamı hususunda en cüz'i teşviki bile vaki olmamıştır". *Peyam-ı Sabah*, 26 Mart 1921; *Peyam-ı Sabah*, 27 Mart 1921.

45 ATASE Arşivi, İŞH K., K:709 G:84 B:1.

46 *Peyam-ı Sabah*, 30 Mart 1921.

47 *Peyam-ı Sabah*, 30 Mart 1921.

48 *Peyam-ı Sabah*, 26 Mart 1921.

49 İsmet İnönü, *Hatıralar*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2014, s. 239.

50 *Peyam-ı Sabah*, 1 Nisan 1921.

51 *Hâkimiyet-i Milliye*, 31 Mart 1921.

Gazi

Akademik
Bakış

113

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

1921 günü 18.30'dan itibaren Yunan Ordusu'nun son kalıntıları da bu tepeden sökülüp atılmış ve Yunan birlikleri bozguna uğrayarak İnönü'den geri çekilmeye başlamıştır. Böylece II. İnönü Muharebesi, Yunan Ordusu'nun ikinci defa İnönü önlerinde Türk ordusuna yenilgiyle neticelenmiştir. Sevr'in teneshirine yatırılan Hasta Adam İnönü'de dirilmiştir.⁵² TBMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa, zafer nedeniyle İsmet Paşa'ya⁵³ gönderdiği tebrik telgrafında "Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makûs talihini de yendiniz"⁵⁴ ifadeleriyle zaferin önemine işaret etmiştir. Bu zaferle birlikte artık düşmanı oyalamak dönemi bitmiş savunma dönemine girilmiştir.⁵⁵

İnönü Muharebeleri'nin İç Kamuoyuna Yansımaları

İnönü Muharebeleri'nde Türk Ordusu'nun elde ettiği zaferler, Yunan tarafında büyük bir hayal kırıklığı ve öfke ile karşılanırken Anadolu da ise bayram havası yaratmış; iç kamuoyunda büyük yankı uyandırmıştır. Halk, zaferleri sevinçle karşılamış, mevlitler okutarak, fener alayları düzenleyerek ve orduya hediyeler göndererek bu sevincini ortaya koymuştur. Bu muharebelerde elde edilen başarılar basında ve edebiyat alanında da kendine yer bulmuş, bu konuda birçok haber yapılmış, zaferler birçok şiire konu olmuştur.

İnönü Zaferlerinin TBMM'ye Yansımaları

İnönü zaferlerinin büyük yankı uyandırdığı yerlerden biri TBMM olmuştur. TBMM, 13 Ocak 1921'de I. İnönü Muharebesi gündemiyle toplanmıştır. Meclis Başkanı sıfatıyla Mustafa Kemal Paşa, 13 Ocak 1921'de I. İnönü Muharebesi'ne ilişkin uzunca bir beyanat vermiş muharebenin serencamını anlatmıştır. Mustafa Kemal Paşa, zor zamanlarda türlü tahrik ve kıskırtmalara rağmen meclis üyelerinin ümitsizliğe kapılmadan, inançla mukavemet göstererek, sükûnet ve soğukkanlılıkla azim göstermiş olmaları ve orduya karşı inancını muhafaza ederek sebat göstermeleri nedeniyle mebuslara teşekkür etmiş, meclisin takındığı bu tavrın tesir ve neticesi olarak İnönü Meydan Muharebesi'nin kazanıldığını ifade etmiştir.⁵⁶

Mustafa Kemal Paşa'dan sonra söz alan Fevzi Paşa ise I. İnönü Muharebesi'ne ilişkin: "(...) Efendiler, emin olunuz ki umumi harpte gösterilen kahramanlık bu defa da gösterilmiştir... I. İnönü Muharebesi düşmanın felaketi ile neticelenmiş, Büyük Millet Meclisi'nin genç ordusu, daha henüz ikmal olunmamış ordusu ilk rüşünü bu suretle ispat etmiştir" değerlendirmesini yapmıştır.⁵⁷

Bu sırada söz alan mebuslardan Muhiddin Baha Bey, I. İnönü galibiyetinin Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan daha büyük bir iş olduğunu dile getirmiştir.⁵⁸

52 Eroğlu, *a.g.m.*, s. 73.

53 I. İnönü zaferi üzerine Albay İsmet Bey'in rütbesinin Fevkalade Mirlivalığa yükseltilmesi için teklif yapılmış ve rütbesi 1 Mart 1921'de TBMM tarafından Mirlivalığa (Tuğgeneral) yükseltilmiştir. Azmi Süslü, Mustafa Balcıoğlu, *Atatürk'ün Silah Arkadaşları Atatürk Araştırma Merkezi Şeref Üyeleri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1999, s. 130-131.

54 ATASE Arşivi, İŞH K., K:601 G:111 B:111AD; *Hâkimiyet-i Milliye*, 3 Nisan 1921; *Peyam-ı Sâbah*, 5 Nisan 1921.

55 Sadi İrmak, "İkinci İnönü Zaferi'nin Sonuçları", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı: 17, Mart 1990, C. VI, s. 378.

56 *Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi* (TBMM ZC), Devre I, C. 7, s. 278-280.

57 *TBMM ZC*, Devre I, C. 7, s. 280-282.

58 *TBMM ZC*, Devre I, C. 7, s. 283; *Hâkimiyet-i Milliye*, 17 Ocak 1921.

Muhiddin Baha Bey'den sonra Mustafa Kemal Paşa kürsüye gelerek: "Arkadaşlar!... Milletimiz bugün mazisinde olduğundan daha çok ümit vardır, ecdadından daha çok ümit vardır. Kendilerinin tabiri veçhile, cennetten vatanımıza nigeran olan merhum Kemal demiştir ki : "Vatanın bağrına düşman dayadı hançerini, yok imiş kurtaracak bahtı siyah maderini, işte bu kürsüden ve Meclis-i Ali'nin reisi sıfatıyla diyorum ki; "Vatanın bağrına düşman dayasın hançerini, bulunur kurtaracak bahtı siyah maderini." vecizeleri ile duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir.⁵⁹

Bu sırada söz alan Hakkâri Mebusu Mazhar Müfit Bey ise İnönü'de elde edilen sonucun manevi kaynakları üzerine bir değerlendirme yapmıştır: "İnönü Meydan Muharebesi'nde cihanda ölümden daha müthiş, daha saldırgan bir şey olduğunu gösterdik. Ölümden daha müthiş, ölümden daha beter bir şey gösterdik. O gösterdiğimiz şey ise İslam ruhu, Osmanlı kabiliyet ve Osmanlı vatanseverliğidir" ifadeleri ile "din uğrunda harp ve şehit olmak hissi" ile verilen mücadelenin vatanseverlikle hareket eden ordunun sayıca üstün olan Yunan Ordusu'nu mağlup ettiğini ifade etmiştir.⁶⁰

II. İnönü zaferi de TBMM'de sevinçle karşılanmış, coşkulu beyanatlarla değerlendirilmiştir. Müdafaa-i Milliye Vekili ve Genelkurmay Başkan Vekili Fevzi Paşa, II. İnönü Muharebesi'ne dair beyanatını 2 Nisan 1921'de meclis kürsüsünden vermiştir. "Düşmanlarımızın plânı,bizi dört beş gün içerisinde tamamıyla mağlup edip, Anadolu'yu her türlü müdafaadan mahrum bıraktırmak ve Sevr Muahedesi'ni ve belki de daha ağır bir muahedeyi cebren kabul ettirmek idi" diyen Fevzi Paşa, "Yunan tarihinde emsali az görülen yedi gün yedi gece devam eden muharebelerde düşman mağlûbiyeti tam ile def olundu" ifadeleri ile II. İnönü zaferini değerlendirmiştir.⁶¹ Ayrıca, II. İnönü Muharebesi'nde Türk Ordusu'nun savunma stratejisini "düşmanın kısmı küllisine karşı muharebe-i katiyeyi kabul edip diğer kısmına karşı işgal muharebesi yapmak" şeklinde ifade etmiştir. Ordunun başarısının sırrını ise "düşmanlarımızın mağlûbiyetine sebep olan doğrudan doğruya askerlerimizin kudret-i cengaveraneleri ve zabitan ve kumandanlarımızın manevra kabiliyeti" olduğunu söylemiştir.⁶²

Fevzi Paşa'dan sonra söz alan Bursa mebusu Celalettin Arif Bey, II. İnönü Muharebesi'ne ilişkin "alem-i İslamın istikbalini mevzuubahis eden bu mühim ve tarihî günleri seyreden tarihî ve cihanşümül vaka, emin olunuz ki alem-i İslamın hatırından hiçbir veçhile silinmeyecek ve Yunanlıların bu hatırası cümlemizde ebedî olarak kalacaktır" değerlendirmesini yapmıştır.⁶³ Saruhan Mebusu Refik Şevket Bey ise "İnönü'ndeki muvaffakiyet, meşru hakkın istihali için yüreklerimizde büyüttüğümüz kutsi emelin en bariz ve tecelli etmiş zahiri şeklidir" ifadeleri ile bu muharebeyi değerlendirmiştir.⁶⁴ Bolu Mebusu Yusuf İzzet Bey ise "İnönü Muharebesi'nin Osmanlı harplerinin parlak bir modeli" olduğunu ve bu muharebelerde Türk Genelkurmay'ının parlak bir strateji harekâtı uyguladığını

59 TBMM ZC, Devre I, C. 7, s. 285; *Hâkimiyet-i Milliye*, 17 Ocak 1921.

60 TBMM ZC, Devre I, C. 7, s. 282-283.

61 TBMM ZC, Devre I, C. 9, s. 321-322.

62 TBMM ZC, Devre I, C. 9, s. 322.

63 TBMM ZC, Devre I, C. 9, s. 322.

64 TBMM ZC, Devre I, C. 9, s. 324.

Gazi

Akademik
Bakış

115

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

ifade ederek Türk Genelkurmayı'na teşekkür ve takdirlerini iletmiştir.⁶⁵ Hakkâri Mebusu Mazhar Müfit Bey de, II. İnönü Muharebesi'ni "hayat ve istiklâlimizi temin eden bir muzafferiyet" olarak değerlendirmiştir.⁶⁶

Milli iradenin tecelligâhı ve İstiklal Harbi'nin idare merkezi olan TBMM'de İnönü zaferlerine ilişkin yapılan değerlendirmeler, esasında istiklal uğruna bir araya gelmiş, ancak istikbale dair kaygılarından henüz arınmamış insanların fikir ve düşüncelerini yansıtmaları açısından son derece önemlidir. TBMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa'nın zaferleri türlü kışkırtmalara rağmen ümitsizliğe kapılmayan ve inancını kaybetmeyen mebuslara ve meclisin istiklale olan inancına bağlaması tesadüfi değildir. Düzenli Ordunun kurulması gibi çok temel bir gereklilik konusunda bile fikir ayrılıklarının yaşandığı, TBMM Hükümeti'ne karşı muhalefetin dozunun arttığı bir ortamda hükümete ve onun ordusuna verilen destek ve duyulan güven neticesinde Yunan'a iki önemli darbenin indirilmiş olması, mecliste vatansever duyguları harekete geçirmiş, kurtuluşa olan inancı artırmış, belirsizlikleri, soru işaretlerini kullanılması serbest bırakılmıştır.⁶⁸ Ayrıca I. İnönü zaferi sırasında Ankara'da bulunan İstanbul Hükümeti'nin Dâhiliye Nazırı Ahmet İzzet Paşa bu galibiyet dolayısıyla karargâha giderek umumi sevince katılmıştır.⁶⁹

İnönü Zaferlerinin Halka Yansımaları

İnönü zaferleri halk tarafından sevinç ve coşku ile karşılanmış, birçok şehirde çeşitli etkinliklerle kutlanmıştır. I. İnönü Muharebesi'nin neticesi İstanbul'da pek ziyade sevinçle karşılanmıştır.⁶⁷ Bu zaferle İstanbul Hükümeti de kayıtsız kalamamış, zaferden sonra Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları hakkında daha önce alınmış olan idam kararları kaldırılarak, milliyetçiler için yasaklanmış olan "Bey ve Paşa" gibi unvanların yeniden kullanılması serbest bırakılmıştır.⁶⁸ Ayrıca I. İnönü zaferi sırasında Ankara'da bulunan İstanbul Hükümeti'nin Dâhiliye Nazırı Ahmet İzzet Paşa bu galibiyet dolayısıyla karargâha giderek umumi sevince katılmıştır.⁶⁹

I. İnönü zaferi nedeniyle Anadolu'nun hemen her tarafında da sevinç gösterileri yapılmış, dualar edilmiştir. Antalya'da eski Şeyhülislam Sabri Efendi tarafından Paşa Camii'nde orduya dualar edilmiştir.⁷⁰ Afyonkarahisar'da ise asker, öğretmen, öğrenci ve halkın katılımı ile merasimler yapılmış, orduya dualar edilmiştir.⁷¹

I. İnönü zaferinin heyecanla karşılandığı yerlerden biri de Muğla olmuştur. Muğla'da halk büyük bir sevinç içinde haberi karşılarken milli orduya duydukları güven artmıştır.⁷² İzmir'de ise Rumlar derin bir matem yaşarken⁷³ Türk halkı Mus-

65 TBMM ZC, Devre I, C. 9, s. 324.

66 TBMM ZC, Devre I, C. 9, s. 325-326.

67 *Yeniğün*, 16 Ocak 1921.

68 Metin Ayışığı, "II. İnönü ve Sakarya Zaferlerinin Türk Kamuoyundaki Yankıları", *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, Sayı: 92, Ağustos 1994, s. 17.

69 Metin Ayışığı, "Ahmed İzzet Paşa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 23, İstanbul, 2001, s. 564.

70 *Yeniğün*, 18 Ocak 1921.

71 *Yeniğün*, 19 Ocak 1921.

72 ATASE Arşivi, İSH K., K:889 G:97 B:1.

73 *Peyam-ı Sabah*, 28 Ocak 1921.

tafa Kemal Paşa'nın fotoğraflarını alenen dolaştırmaya başlamıştır. Bu durumdan rahatsız olan Yunan askerleri Mustafa Kemal'in resimlerinin toplattırması, resimleri satan kişiyi tutuklayarak gösterileri yasaklamıştır.⁷⁴

I. İnönü galibiyeti, Karadeniz'de de coşku ile kutlanmıştır. Trabzonlular tarafından İnönü zaferi dolayısıyla TBMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa'ya kutlama telgrafları gönderilmiş; zaferin anısına istinaden Kavak Meydanı'nın adı İnönü Meydanı olarak değiştirilmiştir.⁷⁵

I. İnönü, doğuda da kutlanmıştır. Van'da çarşı merkezi bayraklarla donatılmış, şenlikler yapılmıştır.⁷⁶

Galibiyet sadece Türk halkı tarafından değil Müslüman âlemi tarafından da sevinçle karşılanmıştır.⁷⁷ Güney Cephesi İstihbarat Şubesi Müdür Vekili Kemal Bey'in 12. Kolordu Komutanlığı'na yazdığı raporda; "Yunanların İnönü Meydan Muharebesi'ndeki mağlubiyetlerinin bütün İslam âleminde fevkalade his-i tesir hâsıl ettiği" bildirilmiştir.⁷⁸

II. İnönü zaferi de Türk halkı tarafından büyük bir ilgi ile karşılanmış, coşku ile kutlanmıştır. Anadolu'da ve İstanbul'da halk, çeşitli etkinliklerle zaferi kutlamıştır. Muharebenin kazanıldığına dair resmi beyannamenin yayınlanmasının ardından 2 Nisan sabahı evlerinden çıkan genç yaşlı, kadın erkek Ankara halkı, zafer haberini kulakları ile duymak için TBMM'nin etrafında toplanmıştır. Belediye heyeti adına Sami Rifat Bey, meclisin önünde bir arabanın üstüne çıkarak coşkulu bir konuşma yapmıştır. Coşkun kalabalık, fener alayları oluşturmuş, halk zafer için kurbanlar kesmiştir.⁷⁹

II. İnönü zaferi İstanbul'da da sevinçle kutlanmıştır. Zafer nedeniyle Boğaziçi'nde, Kuruçeşme'de cami-i şerifte mevlitler okutulmuş, ordu için dualar edilmiştir.⁸⁰ Özellikle Müslüman çarşı ve mahallelerinde, Ayasofya, Sultanahmet, Divanyolu, Şehzadebaşı, Beyazıt, Fatih, Aksaray semtlerinde ve Müslüman halkın oturduğu diğer yerlerde hanelerin dükkânların her tarafları Osmanlı bayrakları ile süslenmiş, halk zaferi şiirler söyleyerek kutlamıştır. Padişaha yakın İstanbul Basını bütün bu sevinç ve tezahüratı kemal-i samimiyetle alkışlamıştır.⁸¹ Ayrıca zafer nedeniyle İstanbullular mitingler yapmış, Hilal-i Ahmer için yardım kampanyaları düzenlemiştir.⁸² Bu süreçte Padişah da Hilal-i Ahmer'e "teberuatta" bulunmuştur.⁸³ Padişah, Anadolu'da şehit düşen ve yaralanan Türk askerlerine verilmek üzere 10 bin lira, saray mensupları 3 bin lira, veliaht Abdülmecit

74 ATASE Arşivi, İSH K., K:740 G:177 B:177AA.

75 Mesut Çapa, "Milli Mücadelede Doğu Karadeniz", *Türkler*, C. 15, Ankara, 2002, s. 670.

76 *Yeniğün*, 19 Ocak 1921.

77 ATASE Arşivi İSH K., K:865 G:96 B:1.

78 ATASE Arşivi İSH K., K:865 G:96 B:96AA.

79 *Hâkimiyet-i Milliye*, 3 Nisan 1921.

80 *Peyam-ı Sabah*, 7 Nisan 1921.

81 *Alemdar*, 5 Nisan 1921.

82 *Ayışığı*, II. İnönü ve Sakarya Zaferlerinin Türk Kamuoyundaki Yankıları, s. 17-18.

83 Selahattin Tansel, *Mondros'tan Mudanya'ya Kadar*, C. 4, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1991, s. 85.

Efendi bin lira ve hanımı da 200 lira bağış yapmışlardır.⁸⁴ Padişahın bir zamanlar “celali eşkıyası” diye tanımladığı⁸⁵ komutanların idaresinde, Fetva-yı Şerife ile “asi” ilan edilen ve öldürülmeleri “caiz” görülen kimseler için⁸⁶ şimdi yardımda bulunması Milli Mücadele açısından son derece ilginç bir gelişme olmuştur. Bu gelişme, I. İnönü zaferinden sonra İstanbul Hükümeti'nin Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları hakkında daha önce alınmış olan idam kararlarını kaldırmış olması ve onlar için yasaklanan “Bey ve Paşa” gibi unvanların yeniden serbest bırakılması kararı ile birlikte değerlendirildiğinde, bu İstanbul için Milli Mücadele hareketindeki gelişmelerin ortaya çıkardığı zorunlu bir kabul olsa bile, Padişahın ve İstanbul Hükümeti'nin Milli Mücadele Hareketi'ne 1919-20 yıllarında baktığının yerden daha farklı bir açıdan baktığının önemli işareti olarak değerlendirmek mümkündür.

İstanbul halkı da II. İnönü zaferini özümsemiş ve kutlamıştır. 7 Nisan 1921'de Ayasofya, Beyazıt ve Şehzade camileri emsali görülmemiş bir cemaatle dolmuş, binlerce Müslüman Eskişehir önünde şehit düşen din ve kan kardeşlerinin ruhuna ithaf edilen mevlit-i şeriflere katılmak için akın akın bu camilere koşmuştur.⁸⁷

II. İnönü Muharebesi'nde elde edilen zafer taşrada da büyük bir sevinç ve heyecanla karşılanmış, haberi alan halk her tarafta caddelere toplanmış, orduya dualar edilmiş, halk birbirini tebrik etmiştir.⁸⁸ Eskişehir'de heyecan ve sevinç içinde on bin kişi idman alanına toplanmıştır. Muhittin Baha Bey, kalabalığa heyecanlı bir konuşma yapmış, halk mitingden sonra yaralıları ziyaret ederek onlara sigara ikram etmiştir.⁸⁹

Trabzon, zaferin coşku ile kutlandığı bir başka yer olmuştur. Haberin duyulması üzerine şehrin her tarafı bayraklarla donatılmıştır. Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, 3 Nisan 1921 akşamı büyük bir fener alayı düzenlemiştir.⁹⁰ Bu merasim sırasında Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı Barutçuzade Hacı Ahmet Bey'in oğlu ve cemiyetin yayın organı hükmünde olan İstikbal gazetesini sahibi ve yazarı Faik Ahmet (Barutçu) Bey etkili bir konuşma yaparak zaferi kutlamıştır.⁹¹ Ayrıca cemiyet zafer dolayısıyla Batı, Güney ve Kocaeli cepheleri komutanlarına birer teşekkürnâme göndermiştir.⁹²

II. İnönü zaferi Kars'ta da coşku ile kutlanmıştır. Doğu Cephesi Komutanı Kazım Karabekir Paşa, TBMM'ye gönderdiği telgrafta İnönü zaferinin Kars'ta

84 Ayışığı, II. İnönü ve Sakarya Zaferlerinin Türk Kamuoyundaki Yankıları, s. 18.

85 Şerafettin Turan, *Türk Devrim Tarihi*, 1. Kitap, Bilgi Yayınları, Ankara, 1991, s. 221.

86 Ali Sankoyuncu, *Milli Mücadelede Din Adamları*, C. 2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2007, s. 27-34.

87 Mehmet Kaplan vd, *Devrin Yazarlarının Kalem ile Milli Mücadele*, C. 1, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992, s. 534.

88 *Hâkimiyet-i Milliye*, 4 Nisan 1921.

89 Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü*, C. III, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1995, s. 475.

90 Mesut Çapa, “Milli Mücadele Döneminde Trabzon'da Mitingler”, *Türk Yurdu*, Sayı:122, 1997, s. 126; Çapa, *Milli Mücadelede Doğu Karadeniz*, s. 670.

91 Asuman Demircioğlu, *Faik Ahmet (Barutçu) Bey ve İstikbal Gazetesi*, Atatürk Ü., Alıt E., Erzurum 1998, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), s. 245.

92 Sabahattin Özel, *Milli Mücadele'de Trabzon*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1991, s. 204.

fevkalade merasimlerle kutlandığını bildirmiştir. Ayrıca Karabekir Paşa “en güzel yerlere İnönü Meydanı adı verildiğini, bu meyanda Kars’ta Çar emperyalizminin timsaliyken 1334 senesinde yıkılan abidenin bulunduğu meydana İnönü Meydanı adı verildiğini bildirmiştir.”⁹³

İnönü Zaferleri Münasebetiyle Türk Halkının Ordusuna Teşekkürü: Orduya Gönderilen Hediyeler ve Yapılan Yardımlar

İnönü zaferlerinden sonra Türk halkı ordusuna tebrik ve teşekkür mahiyetinde çeşitli bağışlarda bulunmuş, hediyeler göndermiştir. Yurdun hemen her bölgesinden halkın imkânları nispetinde gönderdiği bu hediyeler, orduyu hem madenden hem de manen motive etmiştir.

I. İnönü zaferini takip eden günlerde, Yozgat, Mudurnu, Akyazı, Zile, Niksar, Tokat gibi yerlerde çeşitli kutlamalar yapılmış, halk takdir mahiyetinde orduya bağış yapmış ve hediyeler göndermiştir.⁹⁴

Bafra ve Alaçam halkı ise bir araya gelerek İnönü’de elde edilen başarıdan dolayı cansiperane mücadele veren Türk askerine hediye olarak 4 bin kilo tütün göndermiştir.⁹⁵ Halkın bu hediyesi kabul edilmiş ve tütün orduya dağıtılmıştır.⁹⁶

Zafer münasebetiyle Geyveliler de orduya 6 bin paket içinde 2 bin kilo tütün hediye etmiştir.⁹⁷ Tütün hediyesinin yanı sıra Bolu’dan getirilen paralar ile ordu ayrıca mükâfatlandırılmıştır.⁹⁸

Eskişehir halkı, I. İnönü Muharebesi’nde görev yapan 61. Tümen Komutanı İzzettin Bey ve 11. Tümen Komutanı Miralay Mehmet Arif Bey’e birer at hediye etmiştir.⁹⁹ Ayrıca I. İnönü Muharebesi’nde şehit olan askerlerin ailelerine ve yaralı askerlere maddi yardımda bulunmak için adeta bir biri ile yarışmıştır. Bunun için şehirde bir komisyon kurulmuş, bu komisyona Hancı Zakir Efendi tarafından 300 liralık bir kısrak, Eskişehir Mebusu Emin Bey tarafından ise 550 lira bağış yapılmıştır.¹⁰⁰

Eskişehir, Kütahya ve Bilecik’in bazı köylerinden de hediye bağlamında orduya ceket, pantolon, kışlık, don, gömlek, battaniye, şapka ve eldiven gibi ihtiyaç malzemeleri bağışlanmıştır.¹⁰¹ Yine bu kapsamda orduya Mudurnu halkı tarafından 60 don, 66 gömlek ve 353 çift çorap gönderilmiş,¹⁰² Ankara Haymana’dan ise 63 beygir hediye edilmiştir.¹⁰³

93 TBMM ZC, Devre I, C. 10, s. 309.

94 Yücel Özkaya, “I. ve II. İnönü Başarılarının Türk ve Dünya Kamuoyu ve Basını Tarafından Yorumlanması”, Prof. Dr. Sükrü Esmer Armağanı, Ankara, 1981, s. 232.

95 BCA, 30.198.355/1.1.3.

96 BCA, 30.198.355/1.1.2.

97 Yenigün, 19 Ocak 1921.

98 İhsan İdikut, *İdeal Komutanlarımızdan 4’üncü Firka Kumandanı Miralay Şehit Nazım Bey*, Şirket-i Mürettebiye Basımevi, İstanbul, 1952, s. 74.

99 ATASE Arşivi, İŞH K., K:711 G:137 B:1; ATASE Arşivi, İŞH K., K:711 G:137 B:137A.

100 Açığıksöz, 24 Ocak 1921.

101 ATASE Arşivi, İŞH K., K:711 G:137 B:137AA; ATASE Arşivi, İŞH K., K:711 G:137 B:137AAA.

102 Öğüt, 22 Ocak 1921.

103 Öğüt, 3 Şubat 1921.

Görüş

Akademik
Bakış

119

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

Türk halkı II. İnönü zaferinden sonra da orduya çeşitli bağışlar yapmış, yardımlarda bulunmuştur. Bu süreçte yine birçok bölgeden orduya hediyeler gönderilmiştir. 4 Nisan'da Karaman'dan çamaşır, 24 Nisan'da 52 top kaputluk bez yollanmıştır. Ayrıca yöre halkı orduya 500 gömlek yapıp teslim etmiştir. Kadınhanlılar 130 arabanın nakliye ücretini bağışlarken¹⁰⁴ Haymana halkı ise Türk Ordusu'na 60 at hediye etmiştir.¹⁰⁵

Zaferden sonra ordunun gıda ihtiyacını karşılamaya dönük önemli bir hediye de Milaslılar tarafından gönderilmiştir. Milas halkı, TBMM'ye yazdığı telgraf-ta "ordunun son zaferini kutlamak için 15 bin kilo zeytinyağını orduya bağışlamak istediklerini bildirmiş ve hediyein kabul edilmesini istemişlerdir".¹⁰⁶ Müdafaa-i Milliye Vekâleti müsteşarlık kalemi Milas halkının hediye ettiği 15 bin kilo zeytinyağının kabul edildiğini aynı gün Levazımat-ı Umumiye Riyaseti'ne yazdığı yazı ile bildirmiş¹⁰⁷ ve bu zeytinyağı Türk Ordusu'na verilmiştir.¹⁰⁸

Benzer bir hediye Bafra ve Alaçam halkı tarafından verilmiştir. Bafra ve Alaçam halkı II. İnönü Muharebesi'nde muzaffer olan Türk Ordusu'nu kutlamak için bir araya gelerek "şeci ve kahraman Türk askerlerine" bir hediye takdim etmek istemiş, tütünden başka layık bir hediyeleri olmadığından 4 bin kilo tütün toplayarak orduya hediye etmiştir. TBMM, Bafra halkına bu âlîcenaap davranış karşısında "teşekkürnâme" yazarak memnuniyetlerini bildirmiştir.¹⁰⁹

Halkın yanı sıra Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinden de hediye gönderenler olmuştur. Söz gelimi Samsun Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Mustafa Kemal, Refet ve Fevzi paşalara 4 bin 500, Batı Cephesi komutanlarına ise 15 bin 500 adet sigara göndermiştir.¹¹⁰

Tüccar sınıfından olup bu zafer münasebetiyle orduya hediye takdiminde bulunanlar da olmuştur. Erzurumlu Nafiz Bey bu tüccarlardan biridir. Nafiz Bey, İstanbul'dan satın almış olduğu uçağı Eskişehir'de orduya armağan etmiştir. Uçak, Ankara'ya gelip meclis üzerinde uçuş gösterileri yapmış ve TBMM'yi selamlamıştır.¹¹¹

İnönü Muharebeleri'nden sonra halk tarafından hiçbir mecburiyete dayanmadan yapılan bu yardımlar, her şeyden önce bu zaferlerin halkın milli duygularını harekete geçiren önemli bir dinamik olduğunu ortaya koymaktadır. Bu zaferlerle birlikte halkın kurtuluşa olan inancı ve güveni artmış, kendisini istiklale kavuşturacak olan orduya ve hükümete daha güçlü bir şekilde sahip çıkmaya başlamıştır. Halk, bu tavrını ordusuna ve askerine yaptığı yardımlarla coşkulu bir şekilde ortaya koymuştur.

104 Yücel Özkaya, *Türk İstiklal Savaşı ve Cumhuriyet Tarihi*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1981, s. 137.

105 *TBMM ZC*, Devre I, C. 10, s. 79.

106 ATASE Arşivi, İSH K., K:568 G:37 B:1.

107 ATASE Arşivi, İSH K., K:568 G:37 B:37A.

108 ATASE Arşivi, İSH K., K:568 G:37 B:37AA.

109 *TBMM ZC*, Devre I, C. 9, s. 376.

110 Ahmet Vehbi Ecer, "İkinci İnönü Zaferinin Türk Milletine Kazandırdığı Moral Güç", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı: 44, Temmuz 1999, C. XV, s. 658.

111 Mahmut Goloğlu, *Cumhuriyete Doğru*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2010, s. 158.

İnönü Zaferlerinin Basın ve Edebiyat Alanına Yansımaları

İnönü zaferleri, hem Anadolu hem de İstanbul Basını¹¹² tarafından dikkatle takip edilmiş, zaferleri izleyen günlerde birçok gazetede bu zaferlere ilişkin haberlere yer verilmiş, değerlendirmeler yapılmıştır. Anadolu Basını'nda İnönü zaferlerine geniş yer veren gazete; ismini bizzat Mustafa Kemal Paşa'nın koyduğu, İstiklal Harbi'nin amacını halka anlatmak ve gelişen olaylar hakkında halkı bilgilendirmek amacıyla kurulan Hâkimiyet-i Milliye gazetesi¹¹³ olmuştur.

Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin 15 Ocak 1921 tarihli "iki zafer" adlı başyazısında I. İnönü Muharebesi'nin neticesinin çok büyük iki zafer olduğu belirtilmiştir. Büyük zafer Yunanlara karşı kazanılan başarı olarak tanımlanırken bir başka zaferin ise Ethem'in hiyanetine karşı kazanıldığı ifade edilmiştir. Bu durum "şimdi bütün dünya görüyor ki, Türklerin yeni halk orduları karşısında bir hainin ihanetine ve ifşaatına rağmen Yunan'ın iskender-i kebir ordusu mağlup kalmış ve perişan olmuştur" sözleri ile ifade edilmiştir.¹¹⁴

Gazetede yer alan bir başka yazıda I. İnönü Muharebesi'nin Türk Ordusu'nun içinde bulunduğu yokluk ve zorluğa rağmen kazanıldığına işaret edilmiş ve bu durum "taşlarla gelen düşmana kundurasız ayaklarının kuvvetiyle yetiştin, silahsız ellerinin tırnaklarıyla hücum ettin, susuzluktan kuruyan dudaklarına kan götördün ve yine şikâyet etmedin" ifadeleriyle betimlenmiştir.¹¹⁵

Yokluk ve zorluklar içinde mücadele ederek zafere ulaşan Türk Ordusu'nun başarısının sırrını ise Trabzon Mebusu Hüsrev Gerede: "İnönü Meydan Muharebesi'nde Yunanların kafasını ezen milli ordu, ruhunu harbi umuminin kanlı tecrübeleriyle kesb-i kemal etmiş muhterem zabıtanın, kumandanlardan, mayasını ise Çanakkale, Galiçya, Filistin ve Kafkasya'da şehadetleri ile harikalar gösteren aslan yürekli Mehmetçiklerden almıştır, başarıyı getiren manevi ülkü bu ülküdür" ifadeleri ile değerlendirmiştir.¹¹⁶

Ruşen Eşref, Hâkimiyet-i Milliye gazetesinde kaleme aldığı bir yazısında I. İnönü'yü bir milletin yeniden doğuşu, bitmiş sanılan yolun yeni bir başlangıcı olarak değerlendirerek: "bayrakları başlarının altında saklayanlardan değiliz! Da-ima başlarımız bayrakların altında kalacaktır!" ifadeleri ile bayrak için bağımsızlık için ilelebet mücadele edileceğini ifade etmiştir.¹¹⁷

Hâkimiyet-i Milliye gazetesi, II. İnönü Muharebesi'ni ve sonuçlarını da yakından takip etmiş, kamuoyunu bilgilendirmiştir. Gazete, II. İnönü

112 İstanbul Basını'nda yayın yapan bütün gazeteler ulusal bağımsızlık savaşına karşı değildi. İstanbul gazetelerinden İleri, Yeniğün, Akşam ve Vakit ulusal bağımsızlık savaşını desteklemekte, Tasvir-i Efkâr, Tevhid-i Efkâr, İstiklâl, İkdâm, Tercümân-ı Hakikat sempati duymakta, Peyâm-ı Sabah, Alemdar ve Türkçe İstanbul gazeteleri ise ulusal bağımsızlık savaşının aleyhinde yayın yapmaktaydı. Yücel Özkaya, *Milli Mücadele'de Atatürk ve Basın*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2007, s. 78.

113 Özkaya, *Milli Mücadele'de Atatürk ve Basın*, s. 68.

114 *Hâkimiyet-i Milliye*, 15 Ocak 1921.

115 *Hâkimiyet-i Milliye*, 15 Ocak 1921.

116 *Hâkimiyet-i Milliye*, 22 Ocak 1921.

117 *Hâkimiyet-i Milliye*, 6 Şubat 1921.

Gazi

Akademik
Bakış

121

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

Muharebesi'nin nihai sonucunu 1 Nisan 1921'de attığı "Düşman kesin olarak mağlup edilmiş ve çekilmeğe başlamıştır" başlığı ile duyurmuştur.¹¹⁸

I. İnönü zaferine yer veren bir başka Anadolu gazetesi Açıksöz olmuştur. Haziran 1919'da Kastamonu'da çıkarılmaya başlanan ve bu bölgede "Milli Mücadele'nin Sesi" olarak nitelendirilen gazetede¹¹⁹ TBMM tarafından I. İnönü zaferinin sonucuna dair resmi bir bildiri yayınlanmıştır. Heyet-i Vekile imzası ile yayınlanan bildiri: "Aydın dokuzuncu ve onuncu günleri İnönü civarında Yunan Ordusu ile cereyan eden meydan muharebesinde düşmana büyük kayıplar verdirildiği, 11 Ocak 1921 itibariyle düşman ordusu muharebeye devam edemeyerek geriye çekildiği, ordunun ise düşmanı takibe başladığı" bildirilmiştir.¹²⁰

İnönü zaferleri İstanbul Basını tarafından da ilgiyle takip edilmiş, gazetelerde zaferler hakkında haberler yapılmış, yazılar neşredilmiştir. İstanbul Basını; İstanbul'un işgalinden önce Padişahın, işgalden sonra ise hem Padişahın hem de işgal kuvvetlerinin baskısı ve sansürü altında bulunduğu için bağımsız olmamıştır. İstanbul gazeteleri 1921'e kadar ne Kuva-yı Milliye'den ne de ulusal bağımsızlık savaşından ve Mustafa Kemal Paşa'dan söz etmemiştir. I. ve II. İnönü zaferleri, Doğu'da Ermeni harekâtının başarılı oluşu gibi gelişmelerden sonra, artık başarının elde edileceği inancının gelişmesi ve Padişahın bundan yarar bulması ile ilgili olsa gerektir, bu tarihten sonra İstanbul Basını Anadolu'daki mücadeleden söz etmeye başlamıştır.¹²¹ I. İnönü zaferi, İstanbul Basını'nda günlerce manşetten inmemiştir.¹²² İstanbul Basını'nın önemli unsurlarından İkdam gazetesi I. İnönü galibiyetini "Yunan Ordusu, İnönü Meydan Muharebesi'nde mağlup olmuş ve ricate mecbur olmuştur" başlığı ile okuyucularına duyurmuştur.¹²³

Milli Mücadele karşıtı bir yayın politikasına sahip olan Alemdar gazetesi ise¹²⁴ geç de olsa¹²⁵ I. İnönü Muharebesi'nin sonucunu "Yunan Ordusu Eskişehir önlerinde ağır, muntazam bir darbe almış ve dağıtılmıştır" ifadeleri ile okuyu-

118 *Hâkimiyet-i Milliye*, 1 Nisan 1921.

119 Özkaya, *Milli Mücadele'de Atatürk ve Basın*, s. 20.

120 Açıksöz, 17 Ocak 1921.

121 Özkaya, *Milli Mücadele'de Atatürk ve Basın*, s. 10-11.

122 Ayıışı, *II. İnönü ve Sakarya Zaferlerinin Türk Kamuoyundaki Yankıları*, s. 17.

123 İstanbul Basını ve İkdam gazetesi I. İnönü Muharebesi'nin sonucunu geç öğrenmiştir. 11 Ocak'tan itibaren Yunan Komutanlığı'nın resmi tebliğ yayınlamaması üzerine İstanbul Basını'nda "Kuva-yı Milliye Ordusu'nun" Eskişehir önlerinde başarılı olmuş olabileceği konuşulmaya başlanmıştır. *İkdam*, 14 Ocak 1921. 16 Ocak 1921 itibariyle İstanbul Basını'nda Kuva-yı Milliye Ordusu'nun Yunan'ı yendiğine dair haberler çıkmaya başlamıştır. *İkdam*, 16 Ocak 1921. I. İnönü Muharebesi'nin kesin sonucu İstanbul Basını'nda 17 Ocak 1921'de öğrenilmiş, bu durum üzerine İkdam gazetesi "Kuva-yı Milliye'nin mukabil taarruzu karşısında Yunan Ordusu İnönü Meydan Muharebesi'nde mağlup ve ricate mecbur olmuştur" başlığını atmıştır. *İkdam*, 17 Ocak 1921.

124 Özkaya, *Milli Mücadele'de Atatürk ve Basın*, s. 78.

125 Alemdar gazetesi I. İnönü Muharebesi boyunca, Yunan Komutanlığı tarafından yayınlanan resmi tebliğlere geniş yer vermiş ve itibar etmiştir. Anadolu harekâtına ilişkin haberlerini Yunan resmi tebliğlerine göre yapmıştır. Bu nedenle gazete, 16 Ocak 1921 tarihinde yanlış bir bilgiye dayanarak I. İnönü Muharebesi'nde "Kemalilerin ricat ettiğini" ilan etmiştir. *Alemdar*, 16 Ocak 1921. Ancak daha sonra gerçek anlaşıldı, Yunan Ordusu'nun yenildiğini ve ricat ettiğini muharebe bittikten bir hafta sonra duyurmuştur. *Alemdar*, 17 Ocak 1921.

cularına duyurmuştur.¹²⁶ Gazete, muharebenin sonucunu “Türk, uzandığı yerden doğruldu ve Yunan’a oldukça kuvvetli bir tekme savurdu” ifadeleri ile değerlendirmiş, “Kuva-yı Milliye Ordusu’nun” galibiyetini memnuniyetle karşılamıştır.¹²⁷ Yenigün ise I. İnönü zaferini :“Yunanlar ricata mecbur edilmiştir” başlığı ile duyurmuştur.¹²⁸

İstanbul Basını’nda Milli Mücadele’ye en sert muhalefeti gösteren gazetelerden biri olan “Peyam-ı Sabah” gazetesi ise bu duruşuna rağmen I. İnönü Muharebesi’nin ardından “takdir” yayınlamıştır.¹²⁹ Gazetenin başyazarı Ali Kemal ise bu gazetede köşesinde muharebeyi “Yunan hezimet-i” olarak tanımlamıştır.¹³⁰ Bu süreçte sadece Peyam-ı Sabah’ta değil, İstanbul gazetelerinin sütunlarında istisnasız takdirat yayınlandığı görülmüştür.¹³¹

Peyam-ı Sabah gazetesi, II. İnönü zaferini de yakından takip etmiş ve sonucunu: “İkinci İnönü Hezimet-i Kahhariyesi” başlığı ile okuyucularına duyurmuştur.¹³² Alemdar gazetesi ise zaferi “Türk Ordusu namusunu yine kurtardı” ifadeleri ile değerlendirmiştir.¹³³

II. İnönü zaferi sonrası İstanbul Basını’nda milliyetçi eğilim artmış, dokuz gazeteden altısı açıkça Ankara’yı desteklemeye başlamış,¹³⁴ zaferi kutsayan birçok yazı yazılmıştır. Yakup Kadri Bey’in (Karaosmanoğlu) İkdam gazetesinde 6 Nisan 1921’de yayınlanan “İnönü Zaferi Yahut Metristepe’den Görülen Şeyler” başlıklı yazısı bunlardan en önemlisidir. Yakup Kadri Bey şairane bir dille kaleme aldığı bu yazıda “Ey ulvî hadise: hiç bir kalem, hiç bir dil senin mahabet ve azametini tavsife kadir olamaz. Zira ne Roma saltanatının sükûtu, ne İstanbul’un fetih, ne beşeriyetin tarihinde birer yol dönümü olan diğer bütün hadiseler sebep ve netice itibari ile seninle boy ölçecek bir mertebeye varmamıştır” sözleri ile II. İnönü Muharebesi’nin sonucu itibarıyla Roma’nın yıkılışı ve hatta İstanbul’un işgalinden bile daha büyük bir zafer olarak değerlendirmiştir.¹³⁵ Yakup Kadri Bey’in bu makalesi daha sonraları Refet Paşa tarafından “İsmet’i milli bir kahraman mertebesine çıkaran bir makale” olarak değerlendirilmiş ve eleştirilmiştir.¹³⁶

Vatan şairlerinden Yahya Kemal Bey, 15 Nisan 1921’de Dergâh’da yayınladığı “Üçtepe” adlı yazısında Yakup Kadri’nin bu şairane yazısını: “Yakup Kadri muharebeyi Metristepe’den yarının yırtılmış bir perdesi gibi görüyor” ifadeleri ile değerlendirmiştir.¹³⁷ Mithat Cemal ise II. İnönü zaferini “Yok İşte ! Güneş doğdu

126 *Alemdar*, 18 Ocak 1921.

127 *Alemdar*, 18 Ocak 1921.

128 *Yenigün*, 12 Ocak 1921.

129 ATASE Arşivi, İŞH K., K:663 G:4 B:1.

130 *Peyam-ı Sabah*, 18 Ocak 1921.

131 ATASE Arşivi, İŞH K., K:663 G:4 B:1.

132 *Peyam-ı Sabah*, 5 Nisan 1921.

133 *Alemdar*, 4 Nisan 1921.

134 Bilal N. Şimşir, *İngiliz Belgelerinde Atatürk*, C. III, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2000, s. 287-289.

135 *İkdam*, 6 Nisan 1921; Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Ergenekon*, Hamit Matbaası, İstanbul, 1929, s. 65-70.

136 Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Politikada 45 Yıl*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, s. 33-34.

137 Kaplan vd, *a.g.e.*, s. 541-546.

Gazi

Akademik
Bakış

123

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

uçup gitti karanlık, güçtür hem emin ol gecenin avdeti artık” dizeleri ile yorumlamıştır.¹³⁸ Nazım Hikmet II. İnönü zaferini “karanlıktan aydınlığa çıkış” olarak değerlendirirken,¹³⁹ Fazıl Hüsnü Dağlarca, zaferi Türk milletinin “verdiklerine” bağlamıştır.¹⁴⁰ Yahya Kemal’e göre ise “zaferin sahibi millettir”.¹⁴¹

İnönü zaferlerinin edebiyat alanına da yansımaları olmuş, zaferler şiirlere, kasidelere konu olmuştur. Bu bağlamda I. İnönü Muharebesi’nde elde edilen başarı nedeniyle gazetelerde şükran kasideleri yayınlanmış¹⁴² şiirler yazılmıştır. Samih Rifat’ın “İnönü Kapılarında”¹⁴³ adlı şiiri bu çalışmalara güzel bir örnektir. Rifat’ın şiiri şöyledir:¹⁴⁴

İnönü Kapılarında

Tarihin ihtiyar iki yolcusu,
Mukaddes kapıdan içeri girdik,
Vatanın bekçisi, kahraman ordu
Sana ulu yurttan selâm getirdik.

Yorgunuz, susuz fakat kalbimiz
Ümitle çarpıyor bu cenk yerinde,
Yarıncı doğacak nuru gördük biz
Senin silâhının gölgelerinde.

Burda istikbali görüyor vatan
En metin, en yüksek bir emniyetle,
Göklere kilitli sınırlarından
Geçiyor rüzgârlar sanki hürmetle.

Ey yüce İnönü, mukaddes toprak
Nerede şehitlerin? Göster görelim.
Yaşlı gözlerimizden kan akıtarak
Onların kabrine yüzler sürelim.

Mihraplar, kubbeler yıkıldığı gün
Onlar kurtardılar bu yeşil yurdu,
O günkü altından tahtını Türk’ün
İsimsiz Yavuzlar, Fatihler kurdu.

Duydular türbeler yıkıldığını,
O yağız çehreler döndü mermere,
Kesti kılıçları kendi kanını,
Kabzalar yapıştı çelik ellere.

138 Kaplan vd, *a.g.e.*, s. 538.

139 Nazım Hikmet, *Kuvayı Milliye*, Adam Yayınları, İstanbul, 1987, s. 60.

140 Fazıl Hüsnü Dağlarca, *İnönüler*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2009, s. 56.

141 Kaplan vd, *a.g.e.*, s. 556.

142 *Yeniğün*, 20 Ocak 1921.

143 Bu şiirin yazarı, doktora tezine sehven başka bir isim olarak yazılmıştır. Şiir, Samih Rifat’a aittir. Tezde şiirin sadece bir kısmına yer verilmiş, tamamı yazılmamıştır.

144 Kaplan vd, *a.g.e.*, s. 532-533.

Dişler gıcırdadı, gözler kanlandı,
Geniş göğüsleri doldurdu bir kin,
Hudutlar ürperdi, gök dumanlandı,
İşte o gündür ki kurtuldu bu din.

Ey nöbet bekleyen tolgalı yiğit,
Sen de o asil, ateşli kan var!
Yurdumu çiğnetme, diyorlar, yetiş !
Yetimler, öksüzler, hastalar, dullar.

Yurdunu çiğnetme, esir olursun!
Türbeni çiğnetme, Müslümanısın sen,
Dövülür, kovulur, hakir olursun.
Yurdunu çiğnetme kahramansın sen!

İnönü zaferini şiirselleştiren bir başka isim Fazıl Hüsnü Dağlarca ise İnönü'nün bir "kurtuluş" olduğunu şu dizelerle vurgulamıştır:

Gece kim, aydınlık kim,
De ki, gece in, aydınlık İnönü,
Savaş ne, kurtuluş ne,
De ki, savaş in, kurtuluş İnönü."¹⁴⁵

Nazım Hikmet de İnönü zaferlerini şiirselleştirenler arasına girmiştir.¹⁴⁶

Sonuç

İnönü Muharebeleri, Türk İstiklal Harbi'nin dönüm noktalarından birini teşkil eder. TBMM Hükümeti'nin askeri varlığının tartışıldığı, siyasal varlığının tehlikede olduğu, Türk milletinin istiklal ve istikbal kaygısı yaşadığı günlerde bu muharebelere elde edilen başarılarla Anadolu'nun bağımsızlık mücadelesinde yeni bir aşamaya geçilmiştir. Yunan Ordusu'na karşı kazanılan bu zaferlerle birlikte Türk milletinin kurtuluşa olan inancı artmış, millet Milli Mücadele davasına daha sıkı sarılmaya başlamıştır.

İnönü Muharebeleri'nde elde edilen zaferler gerek TBMM ve hükümeti gerekse Türk milleti tarafından büyük bir sevinç ve coşku ile karşılanmış, Anadolu'nun hemen her yerinde bayram havası içinde kutlanmıştır. Zaferler münasebetiyle Türk Ordusu'na ve onun muzaffer komutanlarına Milli Mücadele tarihimizde iz bırakan kutlama mesajları gönderilmiştir. II. İnönü zaferinden sonra TBMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa'nın Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'ya gönderdiği telgrafta yer alan "Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makûs talihini de yendiniz" ifadesi Milli Mücadele tarihimizde iz bırakan müstesna bir ifade olarak yerini almıştır.

İnönü zaferleri nedeniyle TBMM'de hararetli konuşmalar yapılmış, coşku lu beyanatlar ile zaferler ele alınmıştır. Konuşmalarda zaferlerin maddi ve manevi sonuçları üzerine çarpıcı değerlendirmeler yapılmış, istiklal mücadelesi yolunda meclisin ordusuna olan inancı ve desteği güçlü bir şekilde ifade edilmiştir.

145 Dağlarca, a.g.e., s. 29.

146 Hikmet, a.g.e., s. 59.

İnönü zaferleri basın ve edebiyat alanlarında da büyük ölçüde ilgi uyandırmış, dönemin basın yayın organları zaferleri ve neticelerini yakından takip etmiştir. Milli Mücadele'yi destekleyen Anadolu Basını'nın yanı sıra büyük kısmı muhalif çizgi de olan İstanbul Basını da bu zaferleri yakından izlemiş ve haberleştirmiştir. Bu zaferlerden sonra Milli Mücadele aleyhinde olan birçok gazete de milliyetçi eğilim artmış, İnönü zaferlerini kutlayan manşetler atılmış, yazılar yazılmıştır. Zaferler aynı zamanda birçok edebi metine konu olmuş, hakkında kasideler, şiirler yazılmıştır.

İnönü zaferleri halk nezdinde ilgiyle karşılanmış, sevinç ve coşku atmosferi içinde çeşitli merasimler düzenlenmek suretiyle kutlanmıştır. Halk, zaferler münasebetiyle şükür mahiyetinde camilerde mevlitler okutmuş, fener alayları düzenleyerek sevincini sokaklara taşımıştır. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde, en merkezi cadde ve sokaklarda çeşitli etkinliklerle zaferleri kutlamıştır. Ancak kutlamalar gösterilerle sınırlı kalmamış, halk tebrik ve takdir mahiyetinde ordusuna çeşitli hediyeler göndermiş ve yardımlarda bulunmuştur. Bu kapsamda Anadolu'nun birçok yerinden orduya çorap, don, gömlek gibi ihtiyaç malzemeleri ile gıda maddeleri gönderilmiştir. Gönderilen yardımlar, çoğu zaman simgesel olarak sınırlı bir ihtiyaca karşılık gelse de moral gücü açısından çok daha önemli bir boşluğu doldurmuş, Türk halkının ordusunun yanında olduğu mesajını güçlü bir şekilde vermiştir. Ordunun giyim-kuşam, gıda ve lojistik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gönderilen hediyelerin ve yapılan yardımların büyük kısmı halk tarafından kitlesel olarak toplanmış ve bir bölge halkı adına orduya sunulmuştur. Bununla birlikte şahsi olarak veya Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri tarafından da orduya hediyeler gönderilmiş, yardımlarda bulunulmuştur. Her hangi bir mecburiyete dayanmayan bu davranış biçimi, milletin ordusuna gönüllü olarak sahip çıktığını ifade eden önemli bir gösterge, topyekûn seferberlik ruhunun kendiliğinden oluştuğunu ortaya koyan açık bir örnektir. Muhakkak ki istiklal mücadelesinin zafere ulaşmasında bu milli ruhunun büyük katkısı olmuştur.

Kaynaklar

Arşivler

T.C. Genelkurmay Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Arşivi (ATASE)

- ATASE Arşivi, İstiklal Harbi Kataloğu (İSH K.), Kutu No (K.):567 Gömlek No (G):127 Belge No (B):1.
ATASE Arşivi, İSH K., K:568 G:37 B:1.
ATASE Arşivi, İSH K., K:568 G:37 B:37A.
ATASE Arşivi, İSH K., K:568 G:37 B:37AA.
ATASE Arşivi, İSH K., K:569 G:49 B:1.
ATASE Arşivi, İSH K., K:569 G:9 B:1.
ATASE Arşivi, İSH K., K:591 G:103 B:1.
ATASE Arşivi, İSH K., K:593 G:116 B:1.
ATASE Arşivi, İSH K., K:601 G:111 B:111AD.
ATASE Arşivi, İSH K., K:663 G:4 B:1.
ATASE Arşivi, İSH K., K:690 G:100 B:100A.
ATASE Arşivi, İSH K., K:692 G:145 B:145AA.

Gazi

ATASE Arşivi, İSH K., K:709 G:84 B:1.
ATASE Arşivi, İSH K., K:711 G:137 B:1.
ATASE Arşivi, İSH K., K:711 G:137 B:137A.
ATASE Arşivi, İSH K., K:711 G:137 B:137AA.
ATASE Arşivi, İSH K., K:711 G:137 B:137AAA.
ATASE Arşivi, İSH K., K:740 G:177 B:177AA.
ATASE Arşivi, İSH K., K:865 G:96 B:1.
ATASE Arşivi, İSH K., K:865 G:96 B:96AA.
ATASE Arşivi, İSH K., K:889 G:97 B:1.
ATASE Arşivi, İSH K., K:988 G:57 B:1.

Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA, Fon Kodu (FK.): 30.18.1 Kutu No (K.):1 Gömlek No (G.): 3 Sıra No (S.): 19.
BCA, FK: 30.198.355 K:1 G:1 S: 2.
BCA, FK: 30.198.355 K:1 G:1 S: 3.
BCA, FK: 30.18.01.01 K:1 G:18 S: 13.
BCA, FK: 30.18.01.01 K:1 G:18 S:13-1.
BCA, FK: 30.18.01.01 K:1 G:18 S:13-2.

Resmi Kaynaklar

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi (TBMM ZC). Devre: I, C. 7.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi (TBMM ZC). Devre: I, C. 9.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi (TBMM ZC). Devre: I, C. 10.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Gizli Celse Zabıtları (TBMM GZ). Devre: I, C. I.

Gazeteler

Açıksöz
Alemdar
Hâkimiyet-i Milliye
İkdam
Öğüt
Peyam-ı Sabah
Yeniğün

Telif-Tetkik Eserler

APAK, Rahmi, *İstiklal Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu ?*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1990.
ATATÜRK, Kemal, *Nutuk*, C. 2, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1969.
AYIŞIĞI, Metin, "Ahmed İzzet Paşa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 23, İstanbul, 2001, s. 563-564.
AYIŞIĞI, Metin, "II. İnönü ve Sakarya Zaferlerinin Türk Kamuoyundaki Yankıları", *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, 92, (Ağustos 1994), s. 17-23.
CEBESÖY, Ali Fuat, *Bilinmeyen Hatıralar, Kuva-yı Milliye'nin İç Yüzü* (Yay. Haz. Osman Selim Kocahanoğlu), Temel Yayınları, İstanbul, 2011.
ÇALIŞLAR, İzzettin, *Gün Gün Saat Saat İstiklal Harbi'nde Batı Cephesi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2009.

Görüş

Akademik
Bakış

127

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

ÇAPA, Mesut, "Milli Mücadele Döneminde Trabzon'da Mitingler", *Türk Yurdu*, 122, (1997), s. 124-128.

ÇAPA, Mesut, "Milli Mücadelede Doğu Karadeniz", *Türkler*, C. 15, Ankara, 2002, s. 661-678.

DAĞLARCA, Fazıl Hüsnü, *İnönüler*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2009.

DEMİRCİOĞLU, Asuman, *Faik Ahmet (Barutçu) Bey ve İstikbal Gazetesi*, Atatürk Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Erzurum, 1998, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

DURU, Orhan, *Amerikan Gizli Belgeleri ile Türkiye'nin Kurtuluş Yılları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2001.

ECER, Ahmet Vehbi, "İkinci İnönü Zaferinin Türk Milletine Kazandırdığı Moral Güç", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XV/44, (Temmuz 1999), s. 651-671.

EROĞLU, Hamza, "İsmet İnönü ve I. ve II. İnönü Muharebelerinin İçerde ve Dışarda Etkileri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, II/4, (Kasım 1985), s. 65-83.

FROMKİN, David, *Barışa Son Veren Barış*, Şemsi Yeğin (Yay. haz.), Epilson Yayınları, İstanbul, 2006.

General Papulas'ın Hatıratı 6, Yeni İstanbul Yayınları, İstanbul, 1969.

GOLOĞLU, Mahmut, *Cumhuriyete Doğru*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2010.

HİÇYILMAZ, Ergun, *Gizli Belgelerle Çerkez Ethem*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1993.

HİKMET, Nazım, *Kuvayı Milliye*, Adam Yayınları, İstanbul, 1987.

IRMAK, Sadi, "İkinci İnönü Zaferi'nin Sonuçları", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, VI/17, (Mart 1990), s. 377-380.

İDİKUT, İhsan, *İdeal Komutanlarımızdan 4'üncü Fırka Kumandanı Miralay Şehit Nazım Bey*, Şirket-i Mürettebiye Basımevi, İstanbul, 1952.

İNCEDAYI, Cevdet Kerim, *İstiklal Harbi Batı Cephesi* (Haz. Muhammet Safi), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2007.

İnönü Muharebeleri Harp Tarihi Broşürü, Genelkurmay Askeri Tarih Stratejik Etüt Başkanlığı, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 2000.

İNÖNÜ, İsmet, *Hatıralar*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2014.

İstiklal Harbi'mizde PTT, PTT Genel Müdürlüğü, Ankara, 2009.

JAESCHKE, Gotthard, *Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeleri* (Çev. Cemal Köprülü), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

KAPLAN, Mehmet vd, *Devrin Yazarlarının Kalemi ile Milli Mücadele*, C. 1, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.

KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri, *Ergenekon*, Hamit Matbaası, İstanbul, 1929.

KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri, *Politikada 45 Yıl*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013.

KOÇAŞ, Sadi, "İnönü Meydan Muharebeleri", *Resimli Tarih Mecmuası*, 2/19, (Temmuz 1951), s. 845-846.

MİRALAY Mehmet Arif, *Anadolu İnkılabı*, Arba Yayınları, İstanbul, 1987.

ÖZEL, Sabahattin, *Milli Mücadele'de Trabzon*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1991.

ÖZKAYA, Yücel, "1. ve II. İnönü Başarılarının Türk ve Dünya Kamuoyu ve Basını Tarafından Yorumlanması", *Prof. Dr. Şükrü Esmer Armağanı*, Ankara, 1981, s. 229-247.

ÖZKAYA, Yücel, *Milli Mücadele'de Atatürk ve Basın*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2007.

ÖZKAYA, Yücel, *Türk İstiklal Savaşı ve Cumhuriyet Tarihi*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1981.

- ÖZLÜ, Hüsnü, "Harp Raporlarına Göre I. İnönü Muharebesi'nin Analizi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XXVIII/ 82, (Mart 2012) , s. 25-52.
- PALLİS, Alexander Anastasius, *Yunanlıların Anadolu Macerası (1915-1922)* (Çev. Orhan Azizoğlu), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997.
- SARIHAN, Zeki, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü*, C. III, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.
- SARIKOYUNCU, Ali, *Milli Mücadelede Din Adamları*, C. 2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2007.
- SELEK, Sabahattin, *Anadolu İhtilali*, Burçak Yayınevi, İstanbul, 1968.
- SELİŞİK, Selahattin, *Türk İstiklal Savaşı'nda Birinci İnönü Muharebesi*, Genelkurmay Askeri Tarih Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006.
- SMİTH, Michael Llewellyn, *Anadolu Üzerindeki Göz* (Çev. Halim İnal), Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1978.
- SÜSLÜ, Azmi, Balcıoğlu, Mustafa, *Atatürk'ün Silah Arkadaşları Atatürk Araştırma Merkezi Şeref Üyeleri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1999.
- ŞİMŞİR, Bilal N., *İngiliz Belgelerinde Atatürk*, C. III, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.
- TANSEL, Selahattin, *Mondros'tan Mudanya'ya Kadar*, C. 4, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1991.
- TURAN, Mustafa, *Siyasi ve Hukuki Açından Milli Mücadele (30 Ekim 1918-24 Temmuz 1923)*, Berikan Yayınları, Ankara, 2011.
- TURAN, Şerafettin, *Türk Devrim Tarihi*, 1. Kitap, Bilgi Yayınları, Ankara, 1991.
- TÜMERDEM, İ. Hakkı, *Türk İstiklal Harbi Yunan Cephesi*, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1939.
- Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi, Birinci, İkinci İnönü, Aslıhanlar ve Dumlupınar Muharebeleri*, Cilt II, Kısım III, T.C. Genelkurmay Başkanlığı, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1994.
- Türk İstiklal Harbi I Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı*, T.C. Genelkurmay Başkanlığı, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1999.
- TÜRKGELDİ, Ali Fuat, *Mondros ve Mudanya Mütarekeleri'nin Tarihi*, Güney Matbaacılık ve Gazetecilik Yayınları, Ankara, 1948.
- UMAR, Bilge, *Yunanlıların ve Anadolu Rumlarının Anlatımı ile İzmir Savaşı*, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 2002.

Extended Abstract

The İnönü Battles constitute one of the turning points of the Turkish War of Independence. With the successes achieved in these battles, in the days when the military presence of the TBMM Government was discussed, its political existence was in danger, and the Turkish nation was experiencing independence and future concerns, a new stage was started in the struggle for independence of Anatolia. In this study, an answer was sought to the question of how the results of these battles, which had an important place in the War of Independence, had an effect in the period when they took place, and how the TBMM Government and the Turkish nation reacted to these victories.

In the study, the documents derived from the General Staff Military History and Strategic Studies Archive (ATASE), the Presidential Republic Archive (BCA),

Görüş

Akademik
Bakış

129

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

the Ankara University Turkish Revolution History Institute archives, TBMM minutes and We have benefited from the memorial works of people who have witnessed and the copyrighted works written on the subject. In addition, newspapers such as Açıköz, Alemdar, Hâkimiyet-i Milliye, İkdam, Öğüt, Peyam-ı Sabah and Yenigün, which published in Istanbul and Anatolian press, were scanned in order to determine how these battles were reflected in the press and what aspects of their coverage in newspapers, and information on the subject was identified and evaluated. . As a result of these searches made through the press, original and remarkable information was obtained regarding the reactions of the people to the victories and the various activities made in the context of the celebration. These data obtained from newspapers in order to understand and interpret the reaction that took place in the society at the time of the battles, filled an extremely important gap and provided important details to portray the time.

In the study, which emerged based on the information obtained from the aforementioned sources, an answer was found to questions such as: what kind of impact the results of these battles had in the period they took place, how the Istanbul and Anatolian press evaluated these victories, how the TBMM government and the Turkish nation reacted to these victories. In this context, with the victories of İnönü, it was seen that the GNAT government strengthened its power and power, and it was understood that the discussions on the fate of the regular army came to an end in this process. The government took very important steps towards becoming a state with the political power it gained from the success it achieved in these battles, and had the opportunity to reinforce its army. With these victories, the belief of the Turkish nation in salvation on the road to independence has increased, so it has started to cling more tightly to the army and the national struggle. With this spirit, after the victories, despite the scarce means at his disposal, he gave support to his army in difficult times by presenting many products such as clothing, logistics and food.

The period especially examined in this study is the period between January and the end of March in 1921, when the İnönü Battles were fought. After the end of World War I, the birth of the National Struggle and the period until the beginning of 1921, an introductory introduction was made. İnönü Battles were examined and then the reflections of these battles on the domestic public opinion were emphasized.

In the study, an original subject built on a wide and rich resource diversity is discussed. Reactions and reflections of the İnönü Battles in different parts were examined, and according to the statements reflected in the minutes of the parliament, it was tried to reveal how the TBMM Government viewed the battles. In addition, how these battles were handled in media organs and literary texts was researched and finally, the reactions of the Turkish nation to these developments were tried to be revealed with historical documents and information.

Gazi

Akademik
Bakış

130

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021